

NAJvyšší KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SÚHRNNÁ SPRÁVA

o výsledku kontroly úrovne zabezpečovania horskej záchrannej služby

Predkladá

Dr.h.c. doc. Ing. Ján Jasovský, PhD.
predseda
Najvyšší kontrolný úrad
Slovenskej republiky

Materiál obsahuje

Súhrnnú správu o výsledku kontroly

Bratislava november 2013

Zoznam použitých skratiek

GIS	Geografický informačný systém
HZS	Horská záchranná služba
IZS	Integrovaný záchranný systém
Koncepcia	Koncepcia záchrany v horských oblastiach s výhľadom do roku 2015
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MV SR	Ministerstvo vnútra
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad SR
OHDZ	Osobné horské dopravné zariadenia
Opatrenie MF SR	Opatrenie MF SR z 5. decembra 2007 č. MF/25755/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky, termíny a miesto predkladania účtovnej závierky pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších opatrení
OS HZS NT	Oblasťné stredisko HZS Nízke Tatry
PZ SR	Policačný zbor SR
SKIS MV SR	Sekcia kontroly a inšpekčnej služby MV SR
TOPR	Tatranská dobrovoľná záchranná služba
ÚVO	Úrad verejného obstarávania
VZZS	Vrtuľníková záchranná zdravotná služba
ZOLD	Zariadenia určené na osobnú lanovú dopravu
ZZS	Záchranná zdravotná služba

Zhrnutie

Kontrolou bolo zistené, že bola dodržaná zákonnosť rozpočtových opatrení a kontrolované subjekty viedli operatívnu evidenciu o rozpočtových opatreniach. Zároveň boli zistené nedostatky súvisiace s verejným obstarávaním, s dodržiavaním zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, zákona o finančnej kontrole, s predkladaním účtovných závierok a v plnení opatrení na dosiahnutie úloh vyplývajúcich z koncepcie.

Kontrolou centrálného verejného obstarávania bolo zistené, že MV SR v kontrolovanom období zabezpečovalo pre HZS 2 podprahové zákazky formou elektronickej aukcie, 1 podprahovú zákazku formou verejnej súťaže a 2 podlimitné zákazky formou verejnej súťaže. Pri kontrole predloženej dokumentácie boli zistené v 3 prípadoch nedostatky, ktoré sa týkali oneskoreného odoslania oznámení o vylúčení jednotlivým uchádzačom, v 2 prípadoch sa týkali oneskoreného odoslania oznámení o výsledku vyhodnotenia ponúk, v 2 prípadoch sa týkali oneskoreného uvoľnenia požadovaných zábezpek, v 2 prípadoch boli zistené nedostatky, ktoré sa týkali neodoslania resp. oneskoreného odoslania informácie o uzavretí zmluvy na ÚVO, v 1 prípade nedostatok sa týkal neuzatvorenia zmluvy v lehote viazanosti ponúk a v 1 prípade nedostatok súvisel s rozdielnymi podmienkami účasti v súťažných podkladoch a podmienkami účasti uvedenými v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania. HZS v 1 prípade nepostupovala v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní, keď akceptovala víťaznú ponuku uchádzača, ktorá neobsahovala čestné prehlásenie uchádzača o úplnosti a pravdivosti údajov uvedených v ponuke v zmysle výzvy na predloženie cenovej ponuky.

V oblasti hospodárenia s verejnými prostriedkami a nakladania s majetkom bolo kontrolou zistené, že HZS nepostupovala v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy, keď v 3 prípadoch nesprávne uplatnila ekonomickú klasifikáciu pri triedení výdavkov a v 8 prípadoch uhradila úrazové poistenie dobrovoľných záchranárov, ktoré nebolo dohodnuté v uzavretých dohodách, čím porušila finančnú disciplínu. V 4 prípadoch dohôd uzavretých s dobrovoľnými záchranármi nebola vykonaná predbežná finančná kontrola, čo nebolo v súlade so zákonom o finančnej kontrole.

Pri kontrole predkladaných účtovných závierok za roky 2010 - 2012 zo strany HZS bolo zistené, že boli predkladané po termínoch stanovených v zmysle Opatrenia MF SR. Nedostatky boli zistené aj v tom, že Súvahy a Výkazy ziskov a strát neboli predkladané na predpísaných vzoroch (2010, 2011, 2012), resp. boli zostavené z tlačových zostáv (2010, 2011), čo nebolo v súlade s Opatrením MF SR.

Kontrolou prijatých opatrení na dosiahnutie úloh nastolených v koncepcii bolo zistené, že v koncepcii bolo prijatých 9 opatrení s horizontom plnenia v rokoch 2012 až 2014. Z toho nositeľom plnenia opatrení v 1 prípade bola výhradne HZS, v 1 prípade výhradne MV SR a v 7 prípadoch HZS v spolupráci s jednotlivými sekciami MV SR. Z prijatých 9 opatrení boli 2 opatrenia splnené, 3 opatrenia boli priebežne plnené, 1 opatrenie bolo čiastočne splnené, 2 opatrenia boli nesplnené (pri 1 opatrení možnosť splnenia v roku 2014 za predpokladu zrealizovania odporúčania NKÚ SR) a 1 opatrenie nebolo splnené v stanovenom termíne.

Analýzou činnosti HZS bolo zistené, že záchranná činnosť bola v kontrolovanom období vykonávaná prostredníctvom profesionálnych a dobrovoľných zmluvných záchranárov. Bol zaznamenaný nárast počtu záchranných zásahov vykonávaných v horských oblastiach a v lyžiarskych strediskách, pričom pri zvyšujúcom sa ročnom počte zásahov mal počet smrteľných úrazov klesajúci trend. V dôsledku nedostatku finančných prostriedkov neboli naplnené normatívy pre doplnenie a obmenu vozového parku HZS, pre úpravu počtu príslušníkov a zamestnancov HZS v rámci systemizácie miest a pre spustenie realizácie druhej časti projektu „Prepojenie slovenského a poľského geografického informačného systému horskej záchrany“.

Súhrnná správa o výsledku kontroly

Kontrolná akcia bola vykonaná na základe plánu kontrolnej činnosti NKÚ SR na rok 2013. Išlo o medzinárodnú kontrolnú akciu vykonávanú paralelne v spolupráci s NIK Poľsko na základe dohody predsedu NKÚ SR a prezidenta NIK Poľsko zo septembra 2012 na zasadnutí V4+2. NIK Poľsko paralelne vykonávala kontrolu zabezpečenia bezpečnosti pre turistiku a rekreáciu v horách. Účelom akcie bolo zhodnotiť dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov a interných noriem pri zabezpečovaní činnosti HZS s osobitným zreteľom na využívanie medzinárodnej spolupráce.

Predmetom kontroly bola analýza finančných prostriedkov vynaložených na zabezpečenie HZS a hospodárenie s finančnými prostriedkami HZS v rokoch 2010, 2011, 2012 a v 1. polroku 2013, dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosť a efektívnosť pri vynakladaní finančných prostriedkov, stav a nakladanie s majetkom štátu v správe HZS, analýza výsledkov záchranskej činnosti HZS, koncepcia záchrany v horských oblastiach s výhľadom do roku 2015, čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie na projekty súvisiace s HZS a kontrolná činnosť v rámci zabezpečovania HZS.

Kontrola bola vykonaná na MV SR a v HZS. Kontrolovaným obdobím boli roky 2010 až prvý polrok 2013, v prípade potreby aj predchádzajúce, resp. nasledujúce obdobie.

Počas výkonu kontroly bolo zistené:

1 Všeobecná časť

HZS bola zriadená s účinnosťou od 01.01.2003 ako štátna príspevková organizácia. Od 01.01.2008 je štátnou rozpočtovou organizáciou, ktorú riadi MV SR. Spravuje majetok vo vlastníctve Slovenskej republiky. Sídlo HZS sú Vysoké Tatry - Horný Smokovec 52. HZS riadi a za jej činnosť zodpovedá riaditeľ, ktorého vymenúva a odvoláva minister vnútra SR. Riaditeľ je zároveň štatutárnym orgánom.

HZS vykonáva činnosť v týchto horských oblastiach vrátane jaskýň a priepastí: Belianske Tatry, Malá Fatra, Nízke Tatry, Pieniny, Stredné Beskydy, Slovenský raj, Veľká Fatra, Vysoké Tatry, Západné Tatry. V uvedených horských oblastiach organizuje a vykonáva záchrannú činnosť, transport a neodkladnú dopravu pri záchrane osôb najmä v súčinnosti s leteckou záchrannou zdravotnou službou. Okrem toho plní ďalšie úlohy v zmysle zákona o HZS. Podľa zákona o IZS je jednou zo základných záchranných zložiek, ktorá okrem iného poskytuje bezodkladne odbornú, zdravotnú, technickú a ďalšiu potrebnú pomoc v tiesni na základe pokynu koordinačného strediska alebo svojho operačného strediska tiesňového volania. V zmysle organizačného poriadku MV SR poverenému štátnemu tajomníkovi MV SR je priamo podriadený riaditeľ HZS.

2 Analýza finančných prostriedkov vynaložených na zabezpečenie HZS a hospodárenie s finančnými prostriedkami HZS v rokoch 2010 - 1. polrok 2013

Rok 2010

Príjmy HZS celkom, vrátane mimorozpočtových príjmov, boli vo výške 231 620,18 eur. Výdavky celkom, vrátane mimorozpočtových výdavkov boli vo výške 3 047 738,71 eur. V priebehu roka 2010 bolo zo strany MV SR vykonaných celkom 15 rozpočtových opatrení. Rozpočet príjmov bol počas roka zvýšený o sumu 51 800,00 eur.

Úprava ročného limitu bežných výdavkov v roku 2010 predstavovala zvýšenie oproti pôvodnému rozpočtu o sumu 204 647,00 eur. V rámci kapitálových výdavkov bol ročný limit zvýšený o sumu 56 502,63 eur. Záväzné ukazovatele stanovené zriaďovateľom boli zo strany HZS dodržané.

Rok 2011

Príjmy HZS celkom, vrátane mimorozpočtových príjmov boli vo výške 257 727,14 eur. Výdavky celkom, vrátane mimorozpočtových výdavkov boli vo výške 3 168 198,58 eur. V priebehu roka 2011 bolo zo strany MV SR vykonaných celkom 8 rozpočtových opatrení. Rozpočet príjmov bol počas roka zvýšený o sumu 44 953,00 eur. Úprava ročného limitu bežných výdavkov v roku 2011 predstavovala zvýšenie oproti pôvodnému rozpočtu o sumu 334 315,00 eur. V rámci kapitálových výdavkov bol ročný limit upravený na sumu 64 430,81 eur. Záväzné ukazovatele stanovené zriaďovateľom boli zo strany HZS dodržané.

Rok 2012

Príjmy HZS celkom, vrátane mimorozpočtových príjmov, boli vo výške 336 926,99 eur. Výdavky celkom, vrátane mimorozpočtových výdavkov boli vo výške 3 266 383,10 eur. V priebehu roka 2012 bolo zo strany MV SR vykonaných celkom 17 rozpočtových opatrení. Rozpočet príjmov bol počas roka zvýšený o sumu 50 000,00 eur. Úprava ročného limitu bežných výdavkov v roku 2012 predstavovala zvýšenie oproti pôvodnému rozpočtu o sumu 249 173,00 eur. V rámci kapitálových výdavkov bol ročný limit upravený na sumu 231 330,53 eur. Záväzné ukazovatele stanovené zriaďovateľom boli zo strany HZS dodržané.

Rok 2013

Príjmy HZS celkom, vrátane mimorozpočtových príjmov boli vo výške 203 008,50 eur. Výdavky celkom, vrátane mimorozpočtových výdavkov boli vo výške 1 209 295,71 eur. K 30.06.2013 bola zo strany MV SR vykonaná 1 úprava rozpočtu.

V rokoch 2010 - 2013 boli pre HZS stanovené tieto ciele a merateľné ukazovatele programovej štruktúry:

- vykonať pohotovostné služby na pracovisku v rozsahu stanoveného počtu osobodní
- realizovať pravidelné školenia a preškolenia pre zvýšenie odbornej spôsobilosti zamestnancov HZS

Stanovené ciele a ukazovatele programovej štruktúry v jednotlivých rokoch boli zo strany HZS splnené.

3 Stav a nakladanie s majetkom štátu v správe HZS

Kontrolou na vybranej vzorke položiek majetku bolo preverené nakladanie s majetkom štátu v správe HZS a množstvo záchranárskeho vybavenia. HZS viedla evidenciu majetku prostredníctvom informačného systému SAP, mala poistený hnutel'ný a nehnuteľný majetok pre prípad poškodenia alebo zničenia vecí živelnou udalosťou a pre prípad odcudzenia.

Kontrolou nakladania s majetkom štátu v správe HZS nebol zistený nesúladi medzi požadovaným a skutočným stavom.

HZS v kontrolovanom období zabezpečovala svoju činnosť aj napriek skutočnosti, že nemala naplnený stanovený normatív vozového parku. Používala vozový park, ktorý bol odpísaný na 81,8 %. Kontrolou bolo preverené vybavenie výpočtovou a spojovacou technikou OS HZS, ktoré sídli v budove riaditeľstva. Operačné stredisko využívalo motorové vozidlá

riaditeľstva. Vybavenie operačného strediska bolo odpísané celkovo na 36,4 %. Na preverenie počtov vybratých typov záchranárskeho vybavenia bolo vybraté OS HZS NT so sídlom v Jasnej. Preverené boli dopravné prostriedky a špeciálne zariadenia pre stanovovanie stupňa lavínového nebezpečenstva a komunikačná technika. Obhliadkou vozového parku nebol zistený rozdiel medzi stanoveným normatívom a skutočným stavom. Ďalej boli preverené niektoré položky špeciálneho vybavenia pre stanovovanie stupňa lavínového nebezpečenstva v pohotovostných skladoch Jasná a Bystrá. Kontrolou nebol zistený nesúlad medzi stanoveným normatívom a skutočným stavom.

Pri overovaní zabezpečenia plnenia zmluvy uzatvorenej s prevádzkovateľom novovybudovaného lavínového zariadenia strediska Chopok - sever, Chopok - juh, predmetom ktorej bolo vykonávanie záchranných prác na OHDZ bolo zistené, že chýba špeciálny materiál OHDZ - kladky a sety na evakuáciu osôb. V prípade poruchy uvedeného zariadenia horská služba momentálne nie je schopná zabezpečiť bezpečný transport pasažierov z kabínky, nakoľko nemá k dispozícii špeciálne kladky a sety na priemer ťažného lana 54 mm.

4 Dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosť a efektívnosť nakladania s verejnými prostriedkami a s majetkom

Kontrolou jednotlivých prípadov centrálného verejného obstarávania, ktoré zabezpečovalo MV SR pre HZS za kontrolované obdobie 2010 - 2013 a kontrolou verejného obstarávania v HZS bolo zistených viacero nedostatkov pri dodržiavaní zákona o verejnom obstarávaní:

- MV SR v 1 prípade stanovilo v oznámení o vyhlásení verejného obstarávania iné podmienky súťaže ako boli stanovené v súťažných podkladoch. V zmysle oznámenia - mal uchádzač predložiť vyjadrenie banky, alebo pobočky zahraničnej banky o schopnosti plniť finančné záväzky a to, že nebol v predchádzajúcich troch rokoch (2008 až 2010) a taktiež nie je v súčasnosti v nepovolenom debete, v prípade splácania úveru dodržiava splátkový kalendár, jeho bežný účet nie je a nebol predmetom exekúcie. V súťažných podkladoch to boli roky 2007 až 2009. V zmysle oznámenia - mal uchádzač predložiť minimálne 5 stavebných prác rovnakého alebo podobného charakteru za predchádzajúcich 5 rokov (2006-2010), ktorých zmluvná cena každej uvedenej stavebnej práce bola aspoň 200 000 eur bez DPH. V súťažných podkladoch to boli 4 stavebné práce,
- MV SR v 1 prípade neuzatvorilo zmluvu s víťazným uchádzačom v lehote viazanosti ponúk,
- MV SR v 3 prípadoch neodoslalo oznámenia o vylúčení jednotlivým uchádzačom v zákonom stanovenej lehote,
- MV SR v 2 prípadoch neodoslalo oznámenia o výsledku vyhodnotenia ponúk jednotlivým uchádzačom v zákonom stanovenej lehote,
- MV SR v 2 prípadoch neuvoloňovalo zábezpeku uchádzačom najneskôr do siedmich dní od uzavretia zmluvy,
- MV SR v 2 prípadoch neodoslalo resp. oneskorene odoslalo informácie o uzavretí zmluvy na ÚVO,
- HZS v 1 prípade nepostupovala v súlade so zákonom o verejnom obstarávaní, keď akceptovala víťaznú ponuku uchádzača, ktorá neobsahovala čestné prehlásenie uchádzača o úplnosti a pravdivosti údajov uvedených v ponuke v zmysle výzvy na predloženie cenovej ponuky.

Kontrolou dodržiavania jednotlivých ustanovení zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy boli zistené nasledujúce nedostatky:

- HZS za účelom zabezpečenia horskej záchrannej služby uzatvorila v zmysle zákona o HZS dohody s dobrovoľnými záchranármi. Bolo zistené, že v 8 uzavretých dohodách nebolo dohodnuté úrazové poistenie pre prípad vzniku úrazu pri činnostiach vykonávaných v zmysle uzavretých dohôd. Úrazové poistenie dobrovoľných záchranárov za obdobie bolo uhradené poisťovni z výdavkového účtu. HZS tým, že uhradila úrazové poistenie dobrovoľných záchranárov aj v prípadoch, keď v dohodách nebolo dohodnuté porušila finančnú disciplínu v celkovej sume 750,72 eur,
- HZS v 3 prípadoch neuplatnila správne ekonomickú klasifikáciu rozpočtovej klasifikácie v zmysle Opatrenia MF SR, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, keď nesprávne triedila výdavky na podpoložke 637 004 - Všeobecné služby a na podpoložke 632003 - Poštové služby a telekomunikačné služby.

Nedostatky boli zistené aj pri dodržiavaní zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite:

- HZS v 4 prípadoch pri dohodách uzatvorených s dobrovoľnými záchranármi neuskutočnila predbežnú finančnú kontrolu.

Kontrolou predkladaných finančných výkazov (Súvahy a Výkazu ziskov a strát) za kontrolované obdobie bolo zistené, že tie boli zo strany HZS predkladané MV SR za roky 2010, 2011 a 2012 oneskorene, čím došlo k porušeniu Opatrenia MF SR. Zároveň pri kontrole Súvahy a Výkazu ziskov a strát bolo zistené, že HZS nepostupovala pri ich zostavení podľa Opatrenia MF SR a to tým, že v uvedených výkazoch nebola úvodná strana identifikujúca organizáciu spracovaná podľa vzoru (2010, 2011 a 2012), a uvedené výkazy boli zostavené z tlačových zostáv (2010 a 2011) a neboli spracované podľa vzoru, ktorý bol súčasťou daného Opatrenia MF SR.

5 Analýza výsledkov záchrannárskej činnosti HZS

Od roku 2006, novelou zákona o IZS, sa HZS stala jeho základnou záchrannou zložkou. Úlohou HZS v rámci tohto celoslovenského záchranného systému bolo organizovať, riadiť a vykonávať záchrannú činnosť v horských oblastiach a pri vyžiadaní pomoci mimo horských oblastí ako podporná zložka pôsobiť pri rôznych udalostiach (pátranie po nezvestných osobách, likvidácia následkov pôsobenia prírodných živlov).

V kontrolovanom období podľa platného štatútu HZS organizačne záchrannú činnosť zabezpečovala prostredníctvom 9 stredísk, 3 špecializovaných stredísk: školiace stredisko, stredisko lavínovej prevencie, operačné stredisko tiesňového volania a 6 oblastných stredísk pre horské oblasti. Preverovanie plnenia úloh HZS bolo zamerané najmä na výkon záchrannej činnosti v horských oblastiach pri záchrane osôb a zaistenie bezpečnosti pri športových a iných podujatiach.

Kontrolou personálneho zabezpečenia bolo zistené, že HZS vykonávala záchrannú činnosť prostredníctvom profesionálnych a dobrovoľných zmluvných záchranárov. Profesionálni záchranári garantovali profesionálny prístup a záchranu a dobrovoľní záchranári dopĺňali personálne stavy HZS v obdobiach zvýšenej potreby. Počet profesionálnych záchranárov - zamestnancov HZS v trvalom pracovnom pomere sa počas kontrolovaného obdobia prakticky nemenil (104), počet dobrovoľných zmluvných záchranárov sa zvyšoval z 93 v roku 2010 na 224 k 30.06.2013.

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Prehľad o počte zásahov v kontrolovanom období vykonaných HZS v horských oblastiach s rozdelením na zásahy bez použitia a s použitím vrtuľníka je uvedený v tabuľke č. 1:

tabuľka č. 1

Stredisko HZS	Pôsobnosť	Počet zásahov v horských oblastiach bez použitia vrtuľníka/ s použitím vrtuľníka							
		Rok 2010		Rok 2011		Rok 2012		k 30.06.2013	
Vysoké Tatry	Vysoké Tatry, Belianske Tatry, Pieniny	132	45	180	54	189	82	39	9
Nízke Tatry	Nízke Tatry	121	7	94	4	122	17	58	10
Západné Tatry	Západné Tatry	48	2	40	5	48	8	13	1
Malá Fatra	Malá Fatra, Stredné Beskydy	50	10	54	5	94	2	27	1
Veľká Fatra	Veľká Fatra	77	11	78	3	78	8	29	0
Slovenský raj	Slovenský raj	38	2	68	3	66	2	17	1
SPOLU		466	77	514	74	597	119	183	22
CELKOM		543		588		716		205	

Zdroj: Horská záchranná služba

Počet zásahov v horských oblastiach v kontrolovanom období každý rok stúpal. Z celkového počtu 2 052 zásahov HZS použila vrtuľník v 292 prípadoch, čo predstavovalo 14,2 %. Rovnako stúpal každoročne aj počet zásahov v lyžiarskych strediskách. Z celkového počtu 5 337 zásahov HZS použila vrtuľník v 60 prípadoch, čo predstavovalo 1,1 %. Počet zásahov v lyžiarskych strediskách bol vyšší ako počet zásahov v horských oblastiach. V rokoch 2010, 2011 a 2012 to bol asi dvojnásobný počet a za I. polrok 2013 to bolo viac ako sedemnásobne (7,4). Počet záchranných zásahov vykonávaných v horských oblastiach a v lyžiarskych strediskách sa zvyšoval. V roku 2011 bol o 18,3 % vyšší ako v roku 2010, v roku 2012 o 9,9 % oproti roku 2011 a počet záchranných zásahov k 30.06.2013 predstavoval 81,7 % z počtu zásahov vykonaných za celý rok 2012.

Prehľad o počte zásahov a počte zaznamenaných smrteľných úrazov podľa jednotlivých oblastných stredísk HZS je uvedený v tabuľke č. 2:

tabuľka č. 2

Stredisko HZS	Pôsobnosť	Počet zásahov/počet smrteľných úrazov							
		Rok 2010		Rok 2011		Rok 2012		k 30.06.2013	
Vysoké Tatry	Vysoké Tatry, Belianske Tatry, Pieniny	223	14	400	10	432	12	185	7
Nízke Tatry	Nízke Tatry	701	3	785	5	791	4	855	5
Západné Tatry	Západné Tatry	98	0	89	4	94	2	57	1
Malá Fatra	Malá Fatra, Stredné Beskydy	207	4	191	2	308	1	225	1
Veľká Fatra	Veľká Fatra	318	6	347	0	378	0	347	0
Slovenský raj	Slovenský raj	48	3	83	7	92	0	42	2
SPOLU		1 595	30	1 895	28	2 095	19	1 711	16
CELKOM		1 625		1 923		2 114		1 727	

Zdroj: Horská záchranná služba

Z celkového počtu 7 389 zásahov vykonaných HZS v kontrolovanom období bolo zaznamenaných 93 smrteľných úrazov, čo predstavovalo 1,3 %. Pri zvyšujúcom sa ročnom počte zásahov mal počet smrteľných úrazov klesajúci trend.

Najväčšiu skupinu osôb, u ktorých najčastejšie dochádzalo k úrazom na horách tvorili návštevníci vykonávajúci rôzne športové aktivity (turistika, horolezectvo, cyklistika, paragliding a iné). Hlavnou príčinou úrazov bola nezodpovednosť návštevníkov, nerešpektovanie výstrah HZS a nerešpektovanie zásad správania sa v horských oblastiach.

Úrazovosť v jaskynnom prostredí nezaznamenala zvýšenú početnosť. Na Slovensku v rámci krasových území bolo zaregistrovaných viac ako 5 000 jaskynných priestorov vrátane priepastí. S ohľadom na skutočnosť, že na Slovensku okrem HZS záchrannú činnosť v tomto

prostredí nevykonáva žiadna profesionálna zložka, okrem vymedzeného územia zostávala prevažná časť jaskynných priestorov a priepastí mimo pôsobnosti HZS.

Kontrolou zmluvného vzťahu bolo zistené, že HZS v období od 01.01.2013 do 21.06.2013 nemala zmluvne dohodnuté vzťahy s prevádzkovateľom leteckej techniky. V tomto období HZS neevidovala žiadny technický zásah s použitím vrtuľníka.

Stúpajúci počet zásahov HZS v kontrolovanom období sa prejavil aj v stúpajúcom počte zásahov vykonaných v súčinnosti najmä so ZZS a VZZS. Priemerný percentuálny podiel zásahov z celkového počtu 7 389 počas sledovaného obdobia vykonaných v súčinnosti so ZZS predstavoval 7,4 %, s VZZS 4,8 % a s PZ SR 2,4 %.

Kontrolou bolo zistené, že HZS spolupracovala s dobrovoľnými organizáciami horských záchranárov na základe uzatvorených zmlúv a pre záchrannú činnosť v horských oblastiach v čase zvýšenej potreby používala dobrovoľných zmluvných záchranárov. Kontrolou zmluvných vzťahov s dobrovoľnými organizáciami horských záchranárov a dobrovoľnými záchranármi platnými a účinnými v kontrolovanom období bolo zistené, že dohody neboli jednotné v oblasti úrazového poistenia záchranára.

Kontrolou spôsobu a efektívnosti vymáhania nákladov na vykonané záchranné akcie bolo zistené, že HZS sledovala splatnosť faktúr za záchrannú činnosť a ich úhrady. V prípade nedodržania lehoty splatnosti vystavovala k faktúre upomienku resp. postúpila vymáhanie neuhradenej pohľadávky externému právnikovi. Tento vymáhal predovšetkým pohľadávky za záchrannú činnosť v horských oblastiach v zmysle zákona o HZS, pohľadávky za preventívnu a záchrannú činnosť na lyžiarskych tratiach a pohľadávky za záchrannú činnosť na lyžiarskych tratiach na základe rámcových zmlúv s prevádzkovateľmi ZOLD.

Osobitnú skupinu pohľadávok tvorili pohľadávky za záchrannú činnosť osôb, ktoré zomreli pred záchrannou akciou alebo počas nej. Tieto pohľadávky nebolo možné vo väčšine prípadov vymôcť. V čase výkonu kontroly škodová komisia HZS riešila štyri prípady pohľadávok tohto druhu v celkovej sume 7 419,40 eur.

Stav pohľadávok za záchrannú činnosť po lehote splatnosti k poslednému dňu jednotlivých rokov vo finančnom vyjadrení mal klesajúcu tendenciu.

6 Konceptia záchrany v horských oblastiach s výhľadom do roku 2015

Návrh Konceptie reagoval na stav platný v čase jeho tvorby (rok 2011), popisoval základné okruhy problémov, ktoré neboli v čase jej tvorby komplexne riešené a zároveň predkladal návrhy na ich riešenie. Cieľom konceptie bolo vytvorenie podmienok pre skrátenie času nasadenia záchranárov, skvalitnenie poskytovania pomoci a zlepšenie podmienok ochrany zdravia záchranárov, a tým aj vytvorenie lepších podmienok pre poskytnutie adekvátnej pomoci postihnutým v horách, zvýšenie akcieschopnosti záchranárov HZS a zložiek IZS pri tiesňových volaniach z horských oblastí a pri uskutočňovaní zásahov v horských oblastiach, zlepšenie informovanosti návštevníkov o podmienkach pre výkon aktivít v horskom a vysokohorskom prostredí, zvýšenie bezpečnosti na lyžiarskych tratiach a skvalitnenie záchrany na nich, riešenie problematiky značenia turistických chodníkov a opravu technických zariadení nielen z hľadiska bezpečnosti a prevencie, ale aj v kontexte rozvoja služieb v cestovnom ruchu, zvýšenie kontrolnej činnosti za účelom dodržiavania pravidiel bezpečného správania sa návštevníkov a dotknutých subjektov.

Konceptia bola schválená na porade vedenia MV SR dňa 30.12.2011. Pozostávala z troch základných častí.

Prvá časť sa zaoberala východiskami a analýzou stavu v čase jej tvorby. Analýza prioritne vychádzala zo spracovanej päťročnej štatistiky úrazov, údajov iných organizácií

o návštevnosti v horských oblastiach a o cestovnom ruchu na Slovensku, z interných materiálov venovaných problematike horskej záchrany a odporúčaní medzinárodných organizácií v oblasti horskej záchrany. V druhej časti boli popísané problematické oblasti v horskej záchrane spolu s návrhmi na ich riešenie, vrátane princípov organizácie, fungovania a rozvoja záchrany životov v horských oblastiach na území SR. Tretiu časť tvoril záver, ktorý obsahoval ciele, návrhy riešení súčasných problémov pri záchrane životov v horských oblastiach a návrhy opatrení na dosiahnutie úloh nastolených v koncepcii.

V návrhu komplexného riešenia základných okruhov problémov bolo okrem iných riešené aj personálne zabezpečenie HZS. Naplnenie plánovaných počtov príslušníkov a zamestnancov nebolo od zriadenia HZS reálne vzhľadom na obmedzený objem finančných prostriedkov vyčlenených na zabezpečenie činnosti HZS.

Nenaplnenie stavu príslušníkov HZS výraznou mierou prispievalo k viacerým problémom:

- vysokému počtu nadčasových hodín,
- vysokému počtu hodín služobnej pohotovosti,
- znižovaniu počtu hodín potrebných na školenia a kondičnú prípravu, čoho dôsledkom je znižovanie fyzickej zdatnosti a zručnosti príslušníkov.

Rovnako problémovou oblasťou bolo aj materiálno-technické zabezpečenie HZS. V čase tvorby koncepcie bol stav materiálno-technického zabezpečenia nedostatočný a pre zvýšenie efektivity HZS by bolo nevyhnutné venovať tejto problematike zvýšenú pozornosť. Pretože záchrannú činnosť na Slovensku vykonávalo niekoľko organizácií, bolo by nevyhnutné odlišiť príslušníkov HZS od ostatných subjektov napr. používaním jednotnej rovnšaty. Pre lepšiu reprezentáciu a odlišiteľnosť HZS sa odporúčalo zaviesť uniformu pre jej príslušníkov. Navrhovalo sa aj aktualizovať normatív osobných prostriedkov, záchranného materiálu a techniky, vozového parku podľa skutočnej potreby s prihliadnutím na aktuálne trendy v tejto oblasti v súlade s odporúčaniami medzinárodnej organizácie IKAR-CISA.

Rovnako podstatnou sa ukazovala aj kontrolná činnosť pri dodržiavaní pravidiel bezpečnosti na horách. Kontrolnú činnosť nad dodržiavaním bezpečnosti osôb v horských oblastiach zabezpečovali v minulosti najmä zamestnanci príslušných obvodných úradov a poverení príslušníci HZS. Z dôvodu nenaplnených stavov a vyťaženia príslušníkov HZS, bolo vykonávanie tejto činnosti pre HZS značne obmedzené. Navrhovaným riešením by bolo vytvorenie organizačnej zložky v pôsobnosti HZS, ktorej hlavnou úlohou by bol výkon kontrolnej činnosti za účelom zvýšenia a trvalého udržiavania bezpečného prostredia v horských oblastiach, taktiež aj dokumentovanie tragických a ťažkých nehôd na ťažko prístupných miestach v horských oblastiach, kde pre komplikovanosť terénu nie je možné nasadenie príslušníkov Policajného zboru.

Ako nevyhnutnou oblasťou sa ukazovali aj úhrady nákladov za úkony súvisiace so záchrannou činnosťou. Podľa zákona o HZS bola osoba, ktorá sa nachádzala v horskej oblasti, povinná uhradiť HZS náklady spojené s výkonom záchrannej činnosti alebo s pátraním, ktoré sa jej týkali. Táto povinnosť zahŕňala aj osoby, ktoré boli nájdené bez známkok života. Ročne v slovenských horách zomieralo od 20 do 30 osôb, pričom náklady na činnosť súvisiace s pátraním a prepravou dosahovali výšku približne 20 000 eur. Z dôvodu efektivity a jednoznačnosti sa navrhovalo problematiku úhrad predmetných pohľadávok po zosnulých osobách výslovne upraviť v zákone o HZS. Úprava by mala prihliadať na moment začatia akcie, t. j. ak by osoba zomrela v priebehu akcie, pohľadávka vznikla, avšak ak by sa pátralo po nezvestnom, ktorý by sa našiel mŕtvy, pohľadávka by vzhľadom na neexistenciu spôsobilosti mať práva a povinnosti nevznikla.

Ďalšou podstatnou oblasťou bola kvalita značenia turistických chodníkov, trás a technických zariadení v teréne. V posledných rokoch sa zvýšil podiel pátraní po nezvestných a zablúdených osobách, čo bolo dôsledok aj nedostatočného značenia turistických chodníkov. Na turistických chodníkoch sa nachádzali aj technicky náročnejšie miesta, ktoré by bolo potrebné prekonať pomocou rôznych technických zariadení. Zodpovednosť za uvedené technické zariadenia mali ich správcovia, čo boli vo väčšine prípadov okolité obce. Finančná situácia vlastníkov týchto zariadení im však mnohokrát nedovoľovala investovať do opravy tých technických zariadení, ktoré boli na ich území, a preto boli niektoré technické zariadenia už po niekoľkých rokoch v havarijnom stave, ktorý ohrozoval bezpečnosť a zdravie návštevníkov. Spôsob značkovania upravovala slovenská technická norma STN 018025, ale žiadny predpis neupravoval povinnosť pre niektorú konkrétnu organizáciu resp. subjekt starať sa o značenie a niesť zodpovednosť za jeho stav. Vzhľadom na to, že išlo o priereзовú problematiku viacerých rezortov, boli by potrebné spoločné rokovania medzi jednotlivými ministerstvami ohľadne správy turistického značenia a technických zariadení na Slovensku.

Navrhovaná koncepcia reagovala na stav v roku jej tvorby, problémy pri zabezpečení bezpečnosti a ochrany zdravia v horských oblastiach a na lyžiarskych tratiach a navrhovala riešenia pre odstránenie nedostatkov.

Navrhované riešenia si vyžadujú novelizáciu:

- zákona o HZS v znení neskorších predpisov,
- zákona, ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov,
- vyhlášky MV SR, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o HZS v znení neskorších predpisov,
- vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v znení neskorších predpisov,
- interných aktov riadenia HZS.

V záverečnej časti Koncepcia obsahovala návrh opatrení na dosiahnutie jej definovaných úloh.

Kontrolou plnenia opatrení NKÚ SR zistilo, že celkovo bolo prijatých 9 opatrení s horizontom plnenia v rokoch 2012 - 2014. Z toho nositeľom plnenia opatrení v 1 prípade bola výhradne HZS, v 1 prípade výhradne MV SR a v 7 prípadoch HZS v spolupráci s jednotlivými sekciami MV SR. V čase vykonávanej kontroly bol stav plnenia nasledovný: z prijatých 9 opatrení boli 2 opatrenia splnené, 3 opatrenia boli priebežne plnené, 1 opatrenie bolo čiastočne splnené, 2 opatrenia boli nesplnené (pri 1 opatrení možnosť splnenia v roku 2014 za predpokladu zrealizovania odporúčania NKÚ SR) a 1 opatrenie nebolo splnené v stanovenom termíne.

Opatrenie, ktoré nebolo splnené v stanovenom termíne sa týkalo novelizácie zákona o HZS ohľadom zabezpečenia zvýšenia kvality poskytovania pomoci v lyžiarskych strediskách. Termín plnenia bol v roku 2012, novela zákona o HZS bola predložená zo strany HZS do legislatívneho procesu, vnútrorezortného a medzirezortného pripomienkového konania. Následne bol materiál zaradený na zasadnutie vlády 14.08.2013, ale návrh bol stiahnutý, kvôli ďalšiemu dopracovaniu.

Ďalšie nesplnené opatrenie sa týkalo iniciovania rokovania na úrovni štátnych tajomníkov MH SR, MŽP SR, MPRV SR a MV SR a na základe výsledkov rokovaní vypracovania návrhu legislatívneho riešenia problematiky zabezpečenia kvality značenia turistických chodníkov, trás a technických zariadení v teréne.

Ďalšie opatrenie, ktoré nebolo plnené malo súvis s vytvorením organizačnej zložky v pôsobnosti HZS, ktorej hlavnou úlohou by bol výkon kontrolnej činnosti za účelom zvýšiť a

trvalo udržiavať bezpečné prostredie v horských oblastiach. Toto opatrenie vychádzalo z predpokladu zmeny počtu systemizovaných miest. Nakoľko sa táto zmena do ukončenia kontroly neudiala je možné ju zrealizovať v priebehu roka 2014 presystemizovaním potrebného počtu miest z Hasičského a záchranného zboru vzhľadom na to, že termín plnenia opatrenia je rok 2014.

7 Čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie na projekty súvisiace s horskou záchrannou službou

V kontrolovanom období bol HZS realizovaný Projekt geografického informačného systému horskej záchrany - prvá časť v spolupráci so svojim poľským partnerom TOPR, so sídlom v Zakopanom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 - 2013. Realizácia projektu trvala od apríla 2010 do januára 2011. Výsledné čerpanie predstavovalo celkovo výšku 54 860,94 eur, z toho výška zahraničnej pomoci predstavovala čiastku 46 631,78 eur a zo štátneho rozpočtu bola poskytnutá suma 8 229,16 eur.

GIS sa začal budovať na základe potrieb organizovania záchranných a pátracích akcií v blízkosti spoločných hraníc. Vyvíjal sa pre vzájomnú komunikáciu a priame zobrazovanie postupu pátracích tímov v teréne na mapových podkladoch dispečerských pracovísk HZS a TOPR za účelom ich koordinácie a vyššej efektívnosti pátrania. Projekt GIS bol rozdelený na dve časti. Ciele prvej časti boli splnené. Bola vykonaná analýza požiadaviek HZS a TOPR, vypracovaný návrh GIS HZS/TOPR, zozbierané dostupné mapové podklady, vytvorený dátový model Geodatabázy a bol spustený do prevádzky HW GIS server. Stav projektu a jeho využívanie je limitované dokončením jeho druhej časti, ktorá v čase výkonu kontroly nebola začatá pre úsporné finančné opatrenia MV SR.

Kontrolou dokumentácie neboli zistené nedostatky.

V súčasnosti prebieha v súvislosti s HZS 6 projektov, ktoré sú hradené z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a ich garantom bolo MPRV SR. Cieľmi 6 projektov bolo zvýšenie úrovne poskytovanej horskej záchrany a posilnenie bezpečnosti v spádovom území jednotlivých oblastných stredísk. Vo vyššie uvedených aktuálne prebiehajúcich projektoch neboli do ukončenia kontroly fakturované práce.

8 Kontrolná činnosť v rámci zabezpečovania horskej záchrannej služby

V roku 2010 boli pracovníkmi odboru verejného obstarávania MV SR vykonané v HZS 2 kontroly dodržiavania ustanovení zákona o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov resp. splnenia opatrení prijatých na odstránenie nedostatkov. Na základe uvedených nedostatkov boli v roku 2011 SKIS MV SR vykonané 2 kontroly, ktoré nedostatky vo verejnom obstarávaní zistené predchádzajúcimi kontrolami nepotvrdili. V 1. polroku 2013 bola SKIS MV SR vykonaná kontrola úloh vyplývajúcich z uznesení vlády SR pre MV SR za obdobie II. štvrťrok 2013. Pri kontrole bolo zistené, že úloha bola splnená.

Kontrolou v uvedenej oblasti neboli zistené nedostatky.

Na odstránenie zistených nedostatkov NKÚ SR odporúča, aby:

- MV SR pri preberaní účtovných závierok od podriadených organizácií skontrolovalo, či sú zostavené a zaslané v zmysle Opatrenia MF SR a v prípade zistených nedostatkov, upozornilo na ne tak, aby sa v nasledujúcom období dané nedostatky neopakovali,
- MV SR k realizácii opatrenia č. 2 a na neho nadväzujúce opatrenie č. 6 Koncepcie riešilo navýšenie počtu príslušníkov HZS formou presystemizovania potrebného počtu záchranárov z Hasičského a záchranného zboru v rámci rezortu MV SR,

- MV SR na plnenie opatrenia č. 8 Koncepcie iniciovalo rokovania na úrovni štátnych tajomníkov MH SR, MŽP SR, MPRV SR a MV SR,
- MV SR vytvorilo podmienky pre naplnenie noratívov osobných ochranných prostriedkov, záchranárskeho materiálu a vozového parku pre zvýšenie akcieschopnosti príslušníkov HZS s dôrazom na zachovanie bezpečnosti záchranárov ako aj zranených nachádzajúcich sa v horských oblastiach,
- HZS za účelom dosiahnutia legislatívneho riešenia problematiky zabezpečenia kvality značenia turistických chodníkov, trás a technických zariadení opätovne obnovilo rokovania so zainteresovanými inštitúciami,
- HZS starostlivosť o turistické chodníky zverilo legislatívnou úpravou jednej organizácii alebo konkrétnym organizáciám podľa príslušného územia,
- HZS dobudovalo geografický informačný systém - II. časť pre zabezpečenie plnohodnotného využitia geografického systému slúžiaceho na zabezpečenie ochrany záchranárov pri plnení úloh v teréne a efektívne riadenie záchranných prác,
- HZS pre OS HZS NT prehodnotilo potrebu zvýšenia stanoveného noratívu na špeciálny materiál - lavína o jeden lavínový vak a prenosného agregátu elektrickej energie pre sklad na Chopku,
- HZS pre OS HZS NT prehodnotilo potrebu zvýšenia stanoveného noratívu - špeciálneho materiálu osobných horských dopravných zariadení na zabezpečenie plnenia úloh vyplývajúcich z uzatvorenej zmluvy,
- HZS v OS HZS NT prehodnotilo zabezpečenia objektov záložnými zdrojmi elektrickej energie.

Protokoly o výsledku kontroly boli prerokované so štatutárnymi orgánmi kontrolovaných subjektov. Bolo im uložené prijať konkrétne a termínované opatrenia na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov a v stanovenom termíne ich predložiť NKÚ SR.

Podrobnejšie informácie o výsledkoch kontrol, vykonaných v jednotlivých kontrolovaných subjektoch, boli zverejnené na webovom sídle NKÚ SR www.nku.gov.sk v roku 2013.